

Dosarul nr. 2ra-411/19

Prima instanță: Judecătoria Strășeni, sediul Central (jud: S. Slobodzean)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Clima, A. Malii, E. Palanciuc)

ÎNCHEIERE

17 aprilie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Mariana Pitic
Iurie Bejenaru
Nina Vascan

examinând chestiunea cu privire la admisibilitatea recursurilor declarate de Mihail Matros, Ministerul Justiției și Procuratura Generală,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Matros împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii,

împotriva deciziei din 14 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală și a fost modificată hotărârea din 27 iunie 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central în partea încasării prejudiciului moral, micșorând cuantumul acestuia de la suma de 85000 de lei până la suma de 20000 de lei, iar în rest hotărârea a fost menținută,

c o n s t a t ă:

La data de 03 ianuarie 2018 reclamantul Mihail Matros a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin ordonanța din 04 iunie 2014 a organului de urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Strășeni, aprobată de Procurorul adjunct al Procuraturii raionului Strășeni, a fost dispus începerea urmăririi penale pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

A susținut că, prin ordonanța din 02 iulie 2014 a Procurorului din cadrul Procuraturii raionului Strășeni, a fost pus sub învinuire, fiindu-i încredințată săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

A subliniat că, prin ordonanța din 07 iulie 2014 a Procurorului din cadrul Procuraturii raionului Strășeni, a fost dispus inițierea investigațiilor în vederea căutării sale, iar prin ordonanța din 07 iulie 2014 a Procurorului din cadrul Procuraturii raionului

Strășeni, a fost dispus reținerea sa în vederea înaintării învinuirii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

A notat că, prin ordonanța din 14 august 2014 a Procurorului din cadrul Procuraturii raionului Strășeni, i-a fost aplicată măsura preventivă sub forma impunerii angajamentului scris cu obligarea de a nu părăsi localitatea, iar prin ordonanța din 31 octombrie 2014 a Procurorului din cadrul Procuraturii raionului Strășeni, a fost pus sub învinuire, fiindu-i incriminată săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) din Codul penal, totodată fiind dispus înaintarea acuzării în prezenta apărătorului cu înmânarea copieii de pe ordonanță și rechizitoriu.

A precizat că, prin sentința din 03 septembrie 2015 a Judecătoriei Strășeni, menținută prin decizia din 03 decembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău și decizia din 16 martie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost achitat de sub învinuirea adusă în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, din motiv că fapta sa nu întrunește elementele constitutive al acestei infracțiuni, precum și a fost anulată măsura preventivă sub formă de obligarea de nepărăsire a țării aplicată în privința sa.

A punctat că, în cadrul judecării cauzei penale a fost asistat de un singur apărător, iar onorariu pentru asistența juridică a constituit suma de 20000 de lei, care corespunde gravității cazului de învinuire și timpului examinării cauzei penale.

A invocat că, din materialele cauzei penale rezultă cert că, normelor materiale și procedurale au fost încălcate intenționat, iar pe parcursul examinării cauzei penale, acuzatorul de stat neîntemeiat a solicitat aplicarea în privința sa a unei pedepse sub forma închisoare pe un termen de 9 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

A menționat că, prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și procuraturii, nefiind vinovat în comiterea unei infracțiuni grave de a cărei săvârșire a fost bănuit și învinuit, precum și atribuită calitatea de inculpat pe parcursul desfășurării îndelungate a urmăririi penale și judecării cauzei penale, a suferit atât el, cât și membrii familiei sale, precum și șifonată imaginea sa în public, deoarece este o persoană care practică activitate de întreprinzător. Mai mult ca atât, a fost discutat în public de către cetățeni precum că este bănuit, învinuit de săvârșirea infracțiunii incriminate, care s-a adevărit a fi nefondată, iar circumstanțele date i-a cauzat prejudicii morale, pe care le evaluează la sumă de 200000 de lei.

A solicitat încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul său suma de 200000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și suma de 20000 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru acordarea asistenței juridice în cadrul examinării cauzei penale și prezentei cauze civile.

La data de 14 mai 2018 reclamantul Mihail Matros a depus cerere de completare a temeiurilor acțiunii, invocând că i-au fost aduse suferințe psihice și fizice, manifestate prin tratamentul medical și șifonată imaginea în public (f.d. 88, 89, vol. I).

Prin încheierea din 16 ianuarie 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central, a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală (f.d. 54, vol. I).

Prin hotărârea din 27 iunie 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central, a fost admisă parțial acțiunea depusă de Mihail Matros și a fost încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției prejudiciul moral în mărime de 85000 de lei și cheltuielile pentru acordarea asistenței juridice în mărime de 20000 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 14 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală și a fost modificată hotărârea din 27 iunie 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central în partea încasării prejudiciului moral, micșorând cuantumul acestuia de la suma de 85000 de lei până la suma de 20000 de lei. În rest, hotărârea a fost menținută.

Pentru a hotărî astfel, instanța de apel a conchis că, prima instanță justificat și întemeiat a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii, însă incorect a determinat cuantumul prejudiciului moral.

La caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a apreciat ca plauzibilă concluzia instanței de fond precum că, existând o sentință de achitare irevocabilă, este suficient pentru ca persoană să beneficieze de dreptul la repararea prejudiciului, respectiv nu pot fi reținute invocările Procuraturii Generale, precum că Matros Mihail nu a fost condamnat, ci a avut doar calitatea de bănuț, învinuit, inculpat și nu există careva circumstanțe din care să rezulte cauzarea prejudiciului moral, iar pe parcursul urmăririi penale și examinării cauzei în instanțele de judecată intimatul nu a suportat suferințe morale.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a apreciat ca fiind corectă concluzia instanței de fond că, prin intentarea cauzei penale, lui Mihail Matros i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viața sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală și ale procuraturii.

De asemenea, instanța de apel a menționat că, suferințele psihice și fizice provocate de situația creată i-au cauzat consecințe determinate de retrairi, încordare psihică, stare de disconfort și alți factori care derivă suferințele morale, totodată având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare, cauzate cu certitudine intimatului Mihail Matros, prima instanță corect a reținut că suma pretinsă de reclamant de 200000 de lei, este una exagerată, însă incorect a determinat-o în mărime de 85000 de lei, prin urmare hotărârea primei instanțe urmează a fi modificată în această parte, micșorând cuantumul prejudiciului moral încasat în favoarea intimatului Mihail Matros de la 85000 de lei la 20000 de lei, deoarece această sumă constituie o satisfacție echitabilă și rezonabilă, și menține echilibrul între compensație și venituri nejustificate.

Pe cale de consecință, ținându-se cont de principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate, starea de stres și frustrare cauzate lui Mihail Matros, durata urmăririi penale și durata examinării cauzei în instanța de judecată 2014-2016, precum și durata aflării acestui sub obligațiune de nepărăsire a țării, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a concluzionat că cuantumul prejudiciului moral în mărime de 20000 lei, poate fi considerat ca o compensație, care va aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate, în cazul dat lui Mihail Matros, fiind suficientă pentru a-i oferi o reparație completă pentru atingerea adusă onoarei, reputației și personalității sale, atât în ceea ce privește viața privată, cât și cea socială.

La data de 09 ianuarie 2019 Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei din 14 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, și pronunțarea

unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în condițiile în care pentru aplicabilitatea dispozițiilor din Legea precitată, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiție), atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - „dreptul la repararea prejudiciului”, cât și de art. 3 - „cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

A afirmat că, nu putea fi dispus încasarea prejudiciului moral în cuantum de 20000 de lei, în situația în care, în speța dată nu sînt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545, prin urmare nu există nici temei legal de a solicita încasarea prejudiciului moral.

A susținut că, suma prejudiciul moral ce a fost acordată este neîntemeiată, exagerată și nejustificată, în acele condiții în care, nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, psihică, socială, prezumție valabilă până la proba contrarie.

A notat că, la aprecierea costurilor și cheltuielilor judiciare, instanța de judecată urma să se conformeze celor două principii de bază, și anume: - costurile și cheltuielile urmează a fi în modul corespunzător probate, de obicei prin documente de plată sau prin prezentarea descifrării pe ore a lucrului avocatului și tarife aplicabile; cheltuielile trebuie să fie rezonabile ca cuantum (în special în materia de tarife percepute pentru onorariile avocaților) și necesare pentru proceduri în speță (nu se compensează sub nici o formă lucrul avocatului care nu are tangență directă la proces).

La data de 16 februarie 2019, prin intermediul oficiului poștal, Procuratura Generală a declarat recurs împotriva deciziei din 14 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, și pronunțarea unei noi hotărâri prin care compensația pentru prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală să fie încadrată în limitele rezonabile.

În motivarea recursului a indicat că, pentru aplicabilitatea dispozițiilor din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral.

A relevat că, prezentul litigiu de judecată are un caracter civil și nu ține de competența instanței de judecată de a se expune pe marginea legalității sau, după caz, ilegalității acțiunilor de urmărire penală.

A relatat că, organul de urmărire penală a avut o obligație pozitivă de a întreprinde toate acțiunile de urmărire posibile și raționale prevăzute de legea procesual-penală, în vederea cercetării sub toate aspectele, multilateral și obiectiv circumstanțele cazului. Totodată, inițierea unui proces penal, atribuirea calității procesuale de bănuț, învinuit, inculpat unei persoane sunt rezultatul unor acțiuni procesual-penale, care prin sine însăși nu încalcă drepturile fundamentale ale persoanei.

A invocat că, actele organului de urmărire penală și procuraturii, de atribuire lui

Mihail Matros a calității de bănuit și învinuit, au fost determinate și de probele din cadrul dosarului penal și anume declarațiile părții și recunoașterea de către aceasta ca fiind persoana care a comis infracțiunea.

A punctat că, referitor la rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea lui Mihail Matros, acesta nu a prezentat careva probe concludente, pertinente, utile și veridice prin care să convingă părțile și instanța că învinuirea sa ar fi avut efecte negative asupra reputației sale.

A precizat că, reclamantul nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența unor suferințe, or toate argumentele invocate întru motivarea pretenției de încasare a prejudiciului moral poartă doar un caracter declarativ, fără a dispune de careva suport probatoriu și legal. Astfel, certificatele medicale anexate la materialele cauzei de către Mihail Matros urmează apreciate critic, în cadrul ședințelor de judecată nefiind stabilită legătura directă că anume cauza penală și nu cauza civilă cu privire la partajul averii aflat și în prezent pe rolul instanțelor judecătorești a dus la înrăutățirea stării sănătății acestuia. În acest sens, a accentuat că nu pot fi admise speculații cu privire la lezarea demnității, reputației profesionale, imaginii, agravarea stării de sănătate etc. ca urmare a intentării dosarului penal și deferirii cauzei în instanța de judecată.

A menționat că, ținând cont de natura dreptului lezat, de statutul reclamantului, de durata urmăririi penale și examinării cauzei în instanța de judecată, consideră că suma acordată cu titlu de despăgubire morală, este exagerată și neechitabilă pretinselor suferințe suportate.

A subliniat că, reclamantul nu a dovedit prin probe admisibile cel puțin propriu-zis faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie, totodată nefiind justificată și mărimea compensației solicitate.

La data de 06 martie 2019 Mihail Matros a declarat recurs împotriva deciziei din 14 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, concluziile instanței de apel rezultă din aplicarea greșită și interpretarea eronată a normelor de drept material aplicabile la caz, precum și aprecierea incorectă a probelor prezentate.

A susținut că, instanța de apel nu a cont de fapta incriminată, durata examinării cauzei penale, acțiunile procesuale în care a fost implicat și suferințele psihice provocate.

A afirmat că, instanța de apel a motivat arbitrar decizia adoptată și nu s-a expus asupra argumentelor relevante invocate, fapt ce reprezintă încălcarea art. 6 CEDO.

A precizat că, în instanța de apel a reiterat că datorită cauzei penale s-a îmbolnăvit de cancer, însă instanța de apel nu s-a expus asupra acestui fapt.

La data de 18 februarie 2019 Procuratura Generală a depus referință la cererea de recurs declarată de Ministerul Justiției, prin care a indicat că poziția sa se ajustează cu poziția Ministerului Justiției al Republicii Moldova și solicită admiterea cererii de recurs.

La data de 20 martie 2019 Procuratura Generală a depus referință la cererea de recurs declarată de Mihail Matros, prin care a solicitat declararea recursului ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 14 noiembrie 2018.

Recurentul Ministerul Justiției a declarat de recurs la data de 09 ianuarie 2019, iar recurenții Mihail Matros și Procuratura Generală au recepționat decizia instanței de apel la data de 28 ianuarie 2019 și respectiv la 31 ianuarie 2019.

Astfel, recursurile, declarate la data de 09 ianuarie 2019, 16 februarie 2019 și 06 martie 2019, sunt în termen.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile sunt inadmisibile din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții

Supreme de Justiție consideră că, recursurile declarate de Mihail Matros, Ministerul Justiției și Procuratura Generală nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recursuri nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se numai legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recursuri se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursurile declarate de Mihail Matros, Ministerul Justiției și Procuratura Generală, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Mihail Matros, Ministerul Justiției și Procuratura Generală ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), 433 lit. a), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de Mihail Matros, Ministerul Justiției și Procuratura Generală se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Mariana Pitic

judecătorii

Iurie Bejenaru

Nina Vascan